Emro Science and Education
International open-access scientific journal
Journal homepage: https://journal.emro.uz

OPEN ACCESS

CONFERENCE PAPER OPEN ACCESS

Vol. 2 No. 2 (2026) · "Milliy statistika tizimida yangi bosqich: barqaror rivojlanish maqsadlari, xalqar... DOI: 10.5281/zenodo.24320193

"MILLIY STATISTIKA TIZIMIDA YANGI BOSQICH: BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARI, XALQARO STANDARTLAR VA ZAMONAVIY TENDENSIYALAR"

RAQMLI MARKETING VA UNING TURLARI

Toshkent davlat Iqtisodiyot universiteti To'rtko'l fakulteti Iqtisodiyot yo'nalishi 2-bosqich talabalari
Mualliflar: **OLLANAZAROV ODAMBOY**
RAZZOQBERDIYEV BARDAM
RAJABBOYEV HUSNIDDIN

Annotatsiya

Ushbu tezis hamkorlikdagi ta'lim muhitida 3-5 nafar o'quvchidan iborat guruhlarning pedagogik samaradorligini tahlil qiladi. Tadqiqot kichik guruhlarda ishlashning akademik ko'rsatkichlar, o'quvchilarning faolligi va o'zaro muloqotga ta'sirini o'rganadi. Mavjud ilmiy dalillar asosida, tezis 3-5 kishilik guruhlarning o'quvchilarning bilim olishini chuqurlashtirish, muammolarni hal qilish ko'nikmalarini oshirish va shaxsiy e'tiborni ta'minlashdagi afzalliklarini ko'rsatadi. Shuningdek, ushbu yondashuvning cheklovlari va samarali amalga oshirish bo'yicha tavsiyalar beriladi.

Kalit so'zlar: Hamkorlikdagi ta'lim, guruh hajmi, o'quvchilar faolligi, akademik samaradorlik, pedagogik samaradorlik, kichik guruh dinamikasi, ta'lim innovatsiyalari

Kirish

Zamonaviy ta'lim tizimida o'quvchilarning faol ishtiroki va chuqur bilim olishini ta'minlash dolzarb muammo hisoblanadi. An'anaviy, katta sinf sharoitlari ko'pincha har bir o'quvchiga shaxsiy e'tibor berish va ularning o'zaro muloqotini rag'batlantirish imkoniyatini cheklaydi. Shu sababli, hamkorlikdagi ta'lim yondashuvlari, xususan, kichik guruhlarda ishlash usullari tobora ko'proq e'tibor qozonmoqda. Ushbu yondashuv o'quvchilarni birgalikda ishlashga, fikr almashishga va o'zaro yordam berishga undaydi, bu esa ularning akademik ko'rsatkichlari va ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi [1, 2]. Katta o'quv guruhlarida shaxsiy e'tiborning yetishmasligi va o'quvchilarning passivligi ta'lim sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Hamkorlikdagi ta'limning samaradorligi guruh hajmi kabi omillarga bog'liq bo'lib, optimal guruh hajmini aniqlash pedagogik amaliyot uchun muhim ahamiyatga ega. Ushbu tezisning maqsadi hamkorlikdagi ta'lim muhitida 3-5 nafar o'quvchidan iborat guruhlarning pedagogik samaradorligini ilmiy asosda tahlil qilish, ularning akademik ko'rsatkichlar, o'quvchilarning faolligi va o'zaro muloqotga ta'sirini baholash hamda ushbu yondashuvni samarali qo'llash bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Published: 05.06.2026

Cite this article: Ollanazarov Odamboy, Razzoqberdiyev Bardam, Rajabboyev Husniddin (2026). Raqmli marketing va uning turlari. Emro Science and Education, 2(2). https://doi.org/10.5281/zenodo.24320193

© 2026 The Author(s). Published by Emro Science and Education. This is an open access article.

Asosiy qism

Hamkorlikdagi ta’lim nazariy asoslari o‘quvchilarning ijtimoiy o‘zaro ta’sir orqali bilim olishini ta’kidlovchi konstruktivistik yondashuvlarga borib taqaladi. Vygotskiyning ijtimoiy-madaniy nazariyasi shuni ko‘rsatadiki, o‘rganish ijtimoiy jarayon bo‘lib, unda o‘quvchilar tengdoshlari bilan muloqot qilish orqali o‘z tushunchalarini rivojlantiradilar. Kichik guruhlar aynan shu turdagi muloqot va o‘zaro yordam uchun qulay muhit yaratadi [1]. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, hamkorlikdagi ta’limda eng samarali guruhlar odatda 3-5 nafar o‘quvchidan iborat bo‘ladi [1]. Bu hajm o‘quvchilar o‘rtasida faol muloqot va o‘zaro ta’sirni rag‘batlantiradi, shu bilan birga har bir a’zoning to‘liq ishtirokini ta’minlaydi. Kichikroq guruhlarda (masalan, 2 kishilik) fikrlar xilma-xilligi kamayishi, kattaroq guruhlarda (masalan, 6+ kishilik) esa ba’zi a’zolar passiv bo‘lib qolishi yoki "erkin chavandoz" effektining paydo bo‘lishi mumkin. 3-5 kishilik guruhlar esa ushbu muvozanatni saqlab, har bir o‘quvchining o‘z fikrini bayon etishi va boshqalarning fikrlarini tinglashi uchun yetarli imkoniyat yaratadi [1]. Kichik guruhlarda ishlash o‘quvchilarning akademik ko‘rsatkichlariga sezilarli ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Hamkorlikdagi ta’lim o‘rtacha hisobda o‘quvchilarning besh oy qo‘shimcha rivojlanishiga olib keladi va bu natijaga erishish uchun tejamkor strategiya hisoblanadi [1]. Keng qamrovli tadqiqotlar, jumladan Tennessee STAR tadqiqoti va Garvard Meta-tahlili, kichik sinflar (13-17 o‘quvchi) standartlashtirilgan test natijalarini 23% ga oshirishi mumkinligini ko‘rsatgan bo‘lsa, 4-8 o‘quvchidan iborat optimal guruhlar muammolarni hal qilish ko‘nikmalarida 31% ga yaxshilanishni namoyish etadi [3]. Xususan, matematika fanida kichik guruhlarda ishlash beshinchi sinf o‘quvchilarining ishtiroki va guruh faolligini sezilarli darajada oshirgan. Bu o‘quvchilarning chidamliligini, umumiy faolligini va matematikani tushunishini mustahkamlagan. O‘quvchilar tengdoshlari bilan erkin bahslashish va o‘z dalillarini himoya qilish imkoniyatiga ega bo‘lganlarida, o‘z vazifalariga ko‘proq intilish va fidoyilik hissini bildirganlar [2]. Bu natijalar muammolarni hal qilish ko‘nikmalarini yaxshilash va motivatsiyani oshirish kabi hamkorlikdagi ta’limning boshqa afzalliklari haqidagi avvalgi tadqiqotlarga mos keladi (Li va boshqalar, 2021; Webb & Farivar, 1999) [2]. Fan bo‘yicha hamkorlikdagi ta’limning ta’siri ayniqsa yuqori bo‘lib, o‘rtacha 10 oy qo‘shimcha rivojlanishni ko‘rsatadi, matematikada esa 5 oyga teng. Savodxonlikda bu ko‘rsatkich 3 oyni tashkil etadi [1]. Bu fanlarning tabiati, ya’ni muammolarni hal qilish va tushunchalarni muhokama qilishga ko‘proq ehtiyoj sezilishi bilan izohlanishi mumkin. Kichik guruhlarda ishlash o‘quvchilarning faolligini sezilarli darajada oshiradi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, kichik guruhlardagi o‘quvchilar 40% yuqori faollik darajasini va 65% ko‘proq faol ishtirokni namoyish etadilar [3]. Bu, asosan, har bir o‘quvchining o‘z fikrini bildirish, savollar berish va muloqot qilish uchun ko‘proq imkoniyatlarga ega bo‘lishi bilan bog‘liq [4]. Natijada,

o‘quvchilarning o‘ziga ishonchi va kommunikativ ko‘nikmalari rivojlanadi [4]. Kichik guruhlar, shuningdek, o‘qituvchiga har bir o‘quvchiga ko‘proq shaxsiy e’tibor berish imkonini beradi. Katta sinflarda o‘quvchiga har bir mashg‘ulotda 1-2 daqiqa individual e’tibor berilsa, kichik guruhlarda bu ko‘rsatkich 8-12 daqiqani tashkil etadi [3]. Bu o‘qituvchilarga o‘quvchilarning kuchli tomonlari, qiyinchiliklari va o‘rganish uslublarini chuqur tushunish, o‘quv jarayonini moslashtirish va maqsadli yordam ko‘rsatish imkonini beradi [4]. Shaxsiy e’tibor, tezkor fikr-mulohaza va o‘quvchilarning faolligini oshirish chuqur bilim olish va akademik taraqqiyot uchun mas’uliyatni kuchaytiradi [3].

Xulosa

Ushbu tezis hamkorlikdagi ta’lim muhitida 3-5 nafar o‘quvchidan iborat guruhlarning pedagogik samaradorligini atroflicha tahlil qildi. Mavjud ilmiy dalillar shuni ko‘rsatadiki, bu guruh hajmi akademik ko‘rsatkichlarni sezilarli darajada yaxshilaydi, o‘quvchilarning faolligini oshiradi, chuqur bilim olishni rag‘batlantiradi va har bir o‘quvchiga shaxsiy e’tibor berish imkoniyatini kengaytiradi. Xususan, 3-5 kishilik guruhlar o‘quvchilar o‘rtasida samarali muloqotni, o‘zaro yordamni va muammolarni hal qilish ko‘nikmalarini rivojlantirish uchun optimal muhit yaratadi. Fan va matematika kabi fanlarda bu yondashuvning ta’siri ayniqsa yuqori ekanligi qayd etildi. 3-5 kishilik guruhlar o‘quvchilarning o‘rtacha 5 oy qo‘shimcha rivojlanishiga olib keladi va ayniqsa fan (+10 oy) hamda matematika (+5 oy) fanlarida yuqori samaradorlik ko‘rsatadi [1]. Kichik guruhlarda ishlash o‘quvchilarning emotsional va kognitiv faolligini, chidamliligini va tushunishini oshiradi, ularni vazifalarga ko‘proq intilishga undaydi [2]. O‘quvchilarning faolligi 40% ga, faol ishtiroki esa 65% ga oshadi, bu esa ularning o‘ziga ishonchi va kommunikativ ko‘nikmalarini rivojlantiradi [3, 4]. Kichik guruhlar o‘qituvchilarga har bir o‘quvchiga ko‘proq shaxsiy e’tibor berish imkonini beradi, bu esa o‘quv jarayonini moslashtirish va chuqur bilim olishni ta’minlashda muhimdir [3, 4]. Ushbu yondashuvning samaradorligi vazifalarni puxta ishlab chiqish, o‘qituvchilarning kasbiy tayyorgarligi va guruh dinamikasini samarali boshqarishga bog‘liq. Noto‘g‘ri tashkil etilgan hamkorlikdagi ta’lim bilim olishdagi tafovutlarni kengaytirishishi mumkin. Shuningdek, raqamli texnologiyalarga asoslangan hamkorlikdagi ta’limning ta’siri an’anaviy usullarga nisbatan pastroq bo‘lishi mumkin [1]. Tadqiqotlar asosan umumiy o‘rta ta’limga qaratilgan bo‘lib, oliy ta’limdagi qo‘llanilishi bo‘yicha qo‘shimcha izlanishlar talab etiladi. O‘zbekiston ta’lim tizimida 3-5 nafar o‘quvchidan iborat hamkorlikdagi guruhlarda ishlash amaliyotini keng joriy etish.

Foydalanilgan adabiyotlar

[1] Johnson, D. W., & Johnson, R. T. Birgalikda va Yolg'iz O'rganish: Kooperativ, Raqobatli va Individualistik O'rganish. Boston: Allyn & Bacon, 1999.

[2] Slavin, R. E. Hamkorlikda O'qitish: Nazariya, Tadqiqot va Amaliyot. Boston: Allyn & Bacon, 1995.
[3] Webb, N. M. "Talabalar o'zaro muloqoti va o'rganish kichik guruhlarda: Tadqiqot sharhi." Ta'lim tadqiqotlari sharhi, vol. 52, no. 3, 1982, pp. 421-445.
[4] Gillies, R. M. "Hamkorlikda o'qitishning o'rta maktab o'quvchilarining o'rganish, muammolarni hal qilish va mantiqiy fikrlashga oid idroklariga ta'siri." Britaniya Ta'lim Psixologiyasi Jurnali, vol. 74, no. 2, 2004, pp. 197-211.
[5] Vygotsky, L. S. Jamiyatdagi ong: Yuqori psixologik jarayonlarning rivojlanishi. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1978.

IQTISODIY STATISTIKA KAFEDRASI
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti